

Конференції

VII-МА МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВЧОРАШНЬОГО ДНЯ — ВНЕСОК У РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА ЗАВТРАШНЬОГО ДНЯ»: ПІДСУМКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Олена ФЕДОРЧУК

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1900-8948>

докторка історичних наук,

провідна наукова співробітниця,

Інститут народознавства НАН України,

відділ історичної етнології,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: FOlena@i.ua

Галина ІВАШКІВ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2359-6735>

докторка мистецтвознавства,

завідувачка сектору «Центр досліджень українського

гончарства» відділу народного мистецтва,

провідна наукова співробітниця Музею

етнографії та художнього промислу,

Інститут народознавства НАН України,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: halia_503@ukr.net

Упродовж 9—10 лютого 2023 р. відбувалася VII-ма Міжнародна наукова конференція «Культурна спадщина вчорашнього дня — внесок у розвиток суспільства завтрашнього дня». Перша сесія цієї конференції відбулася 23—25 вересня 2019 р. у стінах Національної бібліотеки Республіки Молдова (Кишинів) за ініціативи докторки мистецтвознавства та докторки історичних наук, головної вченої секретарки АН Молдови Ліліани Кондратікової та при активній участі групи молдовських дослідників культурної спадщини.

У 2021 р. перед вересневою з'явилася лютнева сесія конференції, приурочена Міжнародному дню жінок і дівчат в науці, святкування якого відбувається 11 лютого за прийнятим 2015 р. рішенням Генеральної Асамблеї ООН. Відтак, з 2021 р. конференція відбувається двічі на рік — у лютому та вересні.

Мета конференції — вивчати та популяризувати національні надбання історико-культурної спадщини, виявляти та вирішувати сучасні проблеми патримонізації культури. За чотири роки своєї роботи конференція набула значного резонансу, зібравши чималу аудиторію учасників. Центром зустрічей 9—10 лютого 2023 р. стали академічні конференц-зали Молдови, Румунії та України. Цьогоріч понад 250 учасників виголосили більше 200 доповідей. У попередні роки і тепер, окрім учених з Молдови, Румунії та України, брали участь учені з Італії, Чехії, Німеччини, Франції, Туреччини, Узбекистану. Учасниками перших п'яти конференцій були й російські етнологи. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну міжнародний організаційний комітет конференції своїм солідарним рішенням відмовився надавати наукову трибуну представникам країни-агресорки, і російська мова перестала звучати під час виступів. Натомість мовою активного спілкування, поряд з румунською та англійською, стала українська. Так, українською виступали співробітники семи наукових та навчальних установ: Інституту народознавства НАНУ (Львів), Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ (Київ), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ), Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Львівської національної академії мистецтв, Національного університету «Львівська політехніка».

Підтримка українців зарубіжними колегами відчувалася на усіх конференційних майданчиках. Слова «Україна», «українці» та «українська культура» звучали у зверненнях кожного із запрошених до вітального виступу: президента Академії наук Молдови Іона Тігіняну, міністерки навколишнього середовища Республіки Молдова Іорданки-Родіки Іорданової, проректорки Державного університету Молдови докторки педагогічних наук Отилії Дандари та інших. Наукова спільнота задекларувала, що співпереживає трагедію України та повністю підтримує її у справедливій боротьбі за свою територіальну цілісність, на знак чого оголосила 2023 — роком української культури в Молдові.

Слова взаємної поваги та вдячності за підтримку України в її кровопролитній боротьбі за суверенітет, свободу та культурні цінності виголосив Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Молдова — Марко Шевченко (виступ румунською мовою). Він зокрема зазначив, що «за даними ЮНЕСКО, у сфері науки жінки посідають близько 30 відсотків штату. Щодо України, то станом на довоєнний 2021 рік ця цифра була більшою, а саме в науковій сфері України працювало 46 відсотків жінок [...]». На жаль, війна все змінила. Поточні дані залишаються невідомими. Багато матерів і дружин виїхали й тимчасово втратили зв'язок з науковими інституціями України. Це велика проблема для української влади та суспільства». Після цього виступу академік Тігіняну від імені Президії АН Молдови на знак високої подяки за вагомий внесок у розвиток наукового співробітництва з молдовськими дослідниками, популяризацію та підтримку наукової спільноти на національному та міжнародному рівнях нагородив М. Шевченка академічною медаллю «Nicolae Milescu Spătarul» (Ніколае Мілеску Спетарул — відомий молдовський учений, перекладач, мандрівник, географ і дипломат).

Потужним емоційним акордом на пленарному засіданні стало записане в окопах фронту аудіозвернення кандидата історичних наук, наукового співробітника Інституту народознавства, нині заступника командира роти, лейтенанта Збройних сил України — Володимира Конопки. Проголошені українською та доповнені титрами англійською слова безпосереднього свідка російських злочинів прозвучали

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 2 (170), 2023

Іл. 1. Відкриття VII-ї Міжнародної наукової конференції «Культурна спадщина вчорашнього дня — внесок у розвиток суспільства завтрашнього дня». Засідання веде докторка хабілітат мистецтвознавства і докторка хабілітат історичних наук, головна вчена секретарка АН Молдови Ліліана Кондратікова. Фото із сайту <https://www.asm.md/pacea-sustinerea-parcursului-european-si-balanta-gender-cercetare-sunt-mesajul-femeilor-din-stiinta>

Іл. 2. На пленарному засіданні виступає НПП України в Республіці Молдова Марко Шевченко. Фото із сайту <https://www.asm.md/pacea-sustinerea-parcursului-european-si-balanta-gender-cercetare-sunt-mesajul-femeilor-din-stiinta>

надзвичайно зворушливо й викликали глибоку емпатію міжнародної аудиторії. Свідчення про завдані ворогом руйнування культурних пам'яток якнайкраще аргументували важливість культурного фронту і його наукових ініціатив.

Велику цікавість учасників конференції викликали доповіді, які виголосили учені Молдови, Румунії та України на пленарному засіданні (модератор Ліліана Кондратікова). Тематика доповідей дуже різна. Першою виступила докторка економічних наук Родіка Цуйба із дослідженням «Гендерний вимір у дослідженнях у Республіці Молдова». На основі статистичного методу вона проаналізувала гендерне питання у середовищі науковців Молдови. Дослідниця виявила малопомітне переважаання чолові-

Іл. 3. На пленарному засіданні виступає докторка хабілітат мистецтвознавства і докторка хабілітат історичних наук, головна вчена секретарка АН Молдови Ліліана Кондратікова. Фото із сайту <https://www.asm.md/pacea-sustinerea-parcursului-european-si-balanta-gender-cercetare-sunt-mesajul-femeilor-din-stiinta>

Іл. 4. На пленарному засіданні транслюється аудіозвернення кандидата історичних наук, наукового співробітника Інституту народознавства НАНУ, нині заступника командира роти, лейтенанта Збройних сил України Володимира Конопки. Фото Олени Федорчук (екран пленарного засідання з конференц-залу АН Молдови)

чого сектору на етапах здобуття вищої освіти і наукових звань: на 100 чоловіків-дослідників припадає близько 94—97 дослідниць.

Значну цікавість викликала доповідь румунської ученої — докторки мистецтвознавства Ніколеті Ворніці «Аналітичне дослідження, пов'язане з реалізацією проєктів реставрації історичних будівель/пам'яток». Дослідження виявило низку проблем міжнародного масштабу щодо реставрації історичних будівель.

Українську науку на пленарному засіданні представила докторка мистецтвознавства Галина Івашків, яка насамперед подякувала організаторам кон-

ференції за те, що так багато мовиться про Україну, підтримку нашої нескореної держави. Особлива вдячність за українську мову, яка вперше стала робочою мовою престижного наукового заходу у Молдові. Г. Івашків виступила з доповіддю «Гончарство Бережан ХІХ—ХХ століть: актуальність, історіографія та методологія дослідження», у якій наголосила на потребі ґрунтовного вивчення діяльності одного з семисот центрів гончарства, що функціонували в Україні кінця ХІХ — початку ХХ століття. У презентаційному візуальному ряді дослідниця акцентувала на унікальності мальованої кераміки з Бережан, представила окремі наукові і науковомистецькі видання, записи метричних книг, де згадуються прізвища місцевих гончарів, а також деякі глиняні вироби тощо.

Після закінчення пленарного засідання розпочалася робота секцій, кількість яких, як і кількість учасників конференції, щорічно зростає. Лютнева сесія 2022 р. мала вісім, а цьогорічна — уже чотирнадцять секцій від 7 до 24 учасників кожна. Відтак, число наукових проблем, які порушили учасники лютневої сесії 2023 р., значно зросло.

Так, серед нових напрямків роботи конференції успішно стартувала секція «Народне декоративно-ужиткове мистецтво: проблеми дослідження, репрезентації та обліку автентичних артефактів». Секція працювала 9 лютого 2023 р. з 14.00 до 17.00 в актовому залі Інституту народознавства НАН України одночасно на offline та online платформах. Вона об'єднала п'ятнадцятьох дослідників, серед яких були мистецтвознавці та етнологи. Роботу секції модерували провідні наукові співробітниці Інституту народознавства — докторка історичних наук Олена Федорчук та докторка мистецтвознавства Галина Івашків. Було проголошено та обговорено 12 доповідей. Практично кожен доповідач торкався проблеми національної ідентичності.

Серед особливо гострих звучала проблема охорони архітектурних пам'яток та необхідність контролю над спорудженням нових об'єктів сакрального характеру. Проблему поставив доктор історичних наук, професор Ярослав Тарас (Інститут народознавства НАН України) у доповіді «Архітектурна ідентичність українських храмів — ключовий чинник збереження культурної спадщини». Учений вказав на існування в Україні церков з маркерами московського

патріархату та закликав протидіяти появі нових аналогічних споруд, які у такий специфічний спосіб підтримують базис національної ідентичності українців.

Великий резонанс і бурхливе обговорення викликали доповіді аспіранта Ігоря Перевертнюка і докторки історичних наук Олени Федорчук (Інститут народознавства НАН України), кандидатки історичних наук Марини Олійник та кандидатки історичних наук Валентини Сушко (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України) про проблеми збереження, відтворення та популяризації традиційного вбрання українців.

Цікавою, інформативно насиченою та багатоілюстрованою була доповідь кандидатки мистецтвознавства Романи Мотиль (Національний університет «Львівська політехніка»; Інститут народознавства НАН України), «Кераміка Косова у XXI столітті — архаїчність традицій і нові перспективи».

Про молодий і поки маловідомий, проте вартий уваги, осередок збереження культурної спадщини — Кодимський історико-краєзнавчий музей на Одещині, оперуючи численними слайдами, доповідала кандидатка історичних наук Катерина Цуркан (Львівська національна академія мистецтв). Модерну творчість сучасних митців з Бережанщини Олега Шупляка та Олега Кузіва докладно проаналізували кандидатка мистецтвознавства Світлана Вольська та заслужений діяч мистецтв України, професор Михайло Кузів (Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка). Безперечно актуальними та водночас дискусійними були доповіді решти учасників секції «Народне декоративно-ужиткове мистецтво: проблеми дослідження, репрезентації та обліку автентичних артефактів».

Так само активно і плідно тривала робота в інших тринадцяти секціях конференції. Підсумковим

Іл. 5. Триває робота секції «Народне декоративно-ужиткове мистецтво: проблеми дослідження, репрезентації та обліку автентичних артефактів». На фото кандидатка історичних наук Катерина Цуркан і докторка мистецтвознавства Галина Івашків. Фото Романи Мотиль

посилом VII-ї сесії Міжнародної наукової конференції «Культурна спадщина вчорашнього дня — внесок у розвиток суспільства завтрашнього дня» стали заклики до миру, підтримки європейського шляху та гендерного балансу у дослідженнях, а також звернення до національних фондів з проханням залучати в науку якомога більше інвестицій (<https://www.asm.md/pacea-sustinerea-parcursului-european-si-balanta-gender-cercetare-sunt-mesajul-femeilor-din-stiinta>).

Загалом конференція продемонструвала вагомі результати вивчення, збереження та примноження культурної спадщини. Поза сумнівом, наступні сесії конференції «Культурна спадщина вчорашнього дня — внесок у розвиток суспільства завтрашнього дня» також стануть платформою обговорення та вирішення актуальних наукових проблем, які сприятимуть справі розбудови світу з ідеалами добра і миру.